

Classification Of Images In Ancient Greek Myths And Legends

Solijonova Mukhtaramoy

Student of Fergana State University

Abstract

This article analyzes Greek myths and mythological images and their distinctive features. The role and significance of myth in fiction is highlighted.

Keywords: mythology, Greek myths, legend, Zeus, Uglen and Umay, Tree of Life, Nargiz flower.

Annotatsiya

Ushbu maqolada Yunon miflari va mifologik obrazlar tahlili va ularning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan. Mifning badiiy adabiyotdagi o'rnini va ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: mifologiya, yunon miflari, afsona, Zevs, Uglen va Umay, Hayot daraxti, Nargiz guli haqida.

Mif (yunoncha – mythos – afsona, rivoyat, asotir) – qadimgi odamlarning borliq, olam haqidagi ibtidoiy tasavvurlari majmui bo'lib, koinotning yaratilishi, inson, o'simliklar va hayvonot dunyosining vujudga kelishi, samoviy jismlarning paydo bo'lishi, tabiiy hodisalarning sabablari va mohiyati, afsonaviy qahramonlar, ma'budlar va ilohlar to'g'risidagi e'tiqodiy qarashlarni o'z ichiga olgan. Mif qadimgi odamning voqelikka bo'lgan ongsiz munosabati ifoda etgan bo'lib, tabiat va jamiyat hayotining turli qirralari mohiyatini tushuntiruvchi eng qadimgi tasavvurlar silsilasidir. Qadimgi odamning olam haqidagi tasavvurlarini o'zida ifodalagan va avloddan avlodga yetkazishga mo'ljallangan miflarning ommalashish usullari ham turlicha bo'lib, asosan, jonli, og'zaki ijro orqali, ya'ni so'z vositasida hikoya qilib berilgan. Mifologik tasavvurlar tizimi ibtidoiy udum va marosimlarning mag'zini tashkil etuvchi ramziy xatti-harakatlardan iborat ritual o'yinlar sifatida ham namoyish qilingan.

Mifologik qarashlar faqat Yunonlarda emas balki, turkiy xalqlarda ham keng ommalashgan. Qadimgi turklar bir nechta daraxtni muqaddas deb bilishgan. Biroq ular orasida eng afzal ko'rilgani qayin bo'lgan. Hatto har bir shaman marosimida qayin daraxti mavjud bo'lishi bunga dalildir. Shamanistik mifologiyaga ko'ra, qayin daraxti yerga kelishi Xudo Uglen va Umay bilan birga sodir bo'gan [1.1]. Turk – Altay mifologiyasiga ko'ra, Ko'k tangri yerga hukmronlik qilishi va insoniyatni boshqarish uchun yangi avlod yaratishga qaror qilgan.

Turk mifologiyasida qayin daraxtiga yuklangan yana bir ma'no - bu "Hayot daraxti" dir. Altay afsonalariga ko'ra, 12 qavatigacha ko'tarilgan dunyo tog'ining ustida bir qayin daraxti bor. Afsonada qayin daraxti turklarning muqaddas "Ko'k qayinlari" sifatida tilga olinadi.

Turk va Yunon mifologiyalarida daraxtlar va hayvonlar muhim o'rin tutadi. Qayin daraxti turklar uchun hayot va abadiyat ramzi bo'lsa zaytun daraxti yunonlar uchun tinchlik va farovonlikni anglatadi. Har bir madaniyatning geografik sharoitlari ularning mifologiyasiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Turk mifologiyasida tog'lar, dashtlar va o'rmonlar muhim ro'l o'ynaydi, yunon mifologiyasida esa dengiz va uning atrofidagi resurslar asosiy o'rinni egallaydi. [1.2]

Bundan tashqari yunon va turkiy xalqlar mifologiyasida oliy xudolar asosiy o'rinni egallaydi. Masalan, Zevs — yunon afsonalarida oliy xudo; xudolar va odamlar hukmdori. Kronos va Reyaning o'g'li. Xudolarning uchinchi avlodiga mansub. Tartarda o'z otasi va boshqa titanlarni yengib, Olimp tog'ida hukmron bo'lgandan keyin zevs astasekin olamni qaytadan tuzadi, xudolarni yaratadi, qonunlar chiqaradi, tartib o'rnatadi, fan, san'at, axloq me'yorlari va hokazoni joriy etadi. Zevs xudolarning irodasini va yaxshi niyatlarini ro'yobga chiqaruvchi ko'plab qahramonlar (Gerakl, Persey) ning otasi. Ayni vaqtda zevs — dahshatli jazolovchi kuch. U bir necha marta odam zotini yo'q qilib, undan ham mukammal insonni yaratishga

urinadi. Zevs to'g'risidagi afsonalarning ayrim qismlari "Iliada", "Odisseya" va boshqa antik asarlarda bor. Qadimgi Rim afsonalarida zevs Yupiterga to'g'ri keladi.[1]Turkiy xalqlarda esa Turk mifologik tasavvurlarida Ko'k Tangri koinotning asosiy yaratuvchi kuchi sifatida qaraladi va ayrim mifologik rivoyatlarda Kayra Hanning otasi sifatida tilga olinadi. Yer osti olamining hukmdori sifatida Erlik (Erlik Han) yovuzlik va zulmat timsoli sifatida tasvirlanadi.Osmonning yuqori qatlamlaridan birida yashovchi Ulgen esa ezgulik va yorug'lik bilan bog'liq iloh sifatida qaralib, ayrim rivoyatlarda Kayra Hanning o'g'li sifatida tilga olinadi. Turk va mo'g'ul mifologiyasida Barak Ata nomi bilan mashhur bo'lgan, mo'g'ullar kelib chiqishi bilan bog'langan afsonaviy mavjudot ham tilga olinadi. Ushbu obraz ayrim manbalarda Nokay Echege nomi bilan ham uchraydi.Umay ona turk mifologiyasida tug'ilish, hosildorlik va farzandlarni himoya qiluvchi iloh sifatida tasvirlanadi. Rivoyatlarga ko'ra, u oq libosli ilohiy mavjudot sifatida tasavvur qilingan va yangi tug'iladigan bolalarni himoya qiluvchi ruh hisoblangan. Ulgen, Umay va Barak Ata ayrim mifologik an'analarda keyinchalik ilohiyashtirilgan timsollar sifatida tasvirlangan. Turk mifologik qarashlarida quyosh timsolini ifodalovchi ilohiy obraz, Mayg'il suvlar bilan bog'liq ilohiy timsol, Elbis esa ayrim rivoyatlarda urush va jangovar kuch bilan bog'liq mifologik obraz sifatida tilga olinadi. [2]

Har ikki mifologiyada ham olamning yaratilishi, kosmos va kaos qarama-qarshiligi asosiy g'oya sifatida namoyon bo'ladi. Yunon mifologiyasida dastlab Xaos mavjud bo'lib, undan tartibli kosmos paydo bo'ladi¹. Turkiy mifologiyada esa olam ko'pincha suv yoki bo'shliqdan yaraladi, masalan, O'g'uznoma rivoyatlarida borliq ibtidosi suv bilan bog'lanadi².Bu holat shuni ko'rsatadiki, qadimgi inson uchun tabiat hodisalari tushuntirib bo'lmas sirli kuch sifatida idrok etilgan va u miflar orqali izohlangan.Yunon mifologiyasining eng muhim xususiyatlaridan biri — xudolarning antropomorf, ya'ni inson qiyofasida tasvirlanishidir. Zevs, Afina, Apollon kabi xudolar insoniy his-tuyg'ular, ehtiroslar va hatto kamchiliklarga ega³.Turkiy mifologiyada esa ilohlar ko'proq kosmik va abstrakt kuch sifatida talqin qilinadi. Masalan, Tangri — osmon va butun borliqni boshqaruvchi oliy kuch bo'lib, u aniq insoniy qiyofaga ega emas⁴.

Yunonlarning mashhur miflari ko'p qismni tashkil etadi. Hozirgi kunda eng ko'p uchraydigan turi bu "Nargiz" mifi hisoblanadi. Nargiz tug'ilganda taqdirdan fol ochuvchi: "Bu bola o'zini ko'rgungacha yashaydi", deydi. Ushbu bashorat hammaga bema'ni bo'lib tuyuladi. Bola behad ko'rkam bo'lib o'sadi. Ko'rganki bor, uni sevib qolardi. Shulcirdan biri Exo edi. U Nargizning ortidan soyadek ergashadi. Ammo ko'plar qatori rad javobini oladi. Exo alamidan g'orga kirib ketadi va dard chgkib qurib, ovozigina qoladi. Jismi esa toshga aylanadi u yerga kirib gapirsa, faqat exo - aks-sado qaytadi. Hamma to'planib, qasos ma'budasi Nemezidga "Nargizni jazola!" deydi. Nemezid istakni bajaradi,: "Nargiz o'zini sevib, o'ziga yetolmay azob cheksin", deydi. Kunlardan bir kun Nargiz ovdan qaytayotib chanqaydi va suvga boradi. Suvda o'z ak sini ko'rib esa, sevib qoladi. Suvdagi aksga yetolmay, yig'lab iztirob chekadi. Shunday azoblanadiki, axiyr qovjirab quriydi... Odamlar ancha vaqtdan keyin sohilda bir gulni topib olishadi: Oq Nargiz gulni. Bu afsona keyinchalik adabiyotda turfa ko'rinishlarda yashaydi. Chunonchi,Rim shoiri Ovidiy "Metamorfoza" asarida Nargiz gulni qanday paydo bo'lishi haqida batafsil yozadi.

Ezgulik kuchlarining zulmatni o'ziga makon qilgan yovuzlikka qarshi kurashinio'zida aks ettirgan qadimgi miflar badiiy tafakkurning shakllanishida muhimrol o'ynagan. Voqelikni estetik kategoriya sifatida idrok etish hamda badiiy so'z vositasida talqin qilish an'anasi kelib chiqqach, qadimgi miflarning asosiy qismi so'z san'atining turli janrlariga singib ketgan. Miflarni ilmiy o'rganish Yevropada XVII asrda shakllanib, bu jarayonda mifologik maktablar vujudga kelgani, miflarning tabiati va genezisi borasida konseptual qarashlar yuzaga kelgani tahlil qilindi. Xususan, fransuz faylasufi Bernard le Bovier de Fontenelle miflarni qadimgi inson tafakkurining mahsuli sifatida baholagan bo'lsa, italiyalik olim Giambattista Vico miflarni poetik nutqning arxaik shakli sifatida talqin qilgan. XIX asrda nemis olimlari Johann Gottfried Herder, August Wilhelm Schlegel va Friedrich Schlegel asarlarida ham mifologik dunyoqarashlarning badiiy va

falsafiy talqinlari keng o'rin olgan. Shu bilan birga, miflarni ilmiy o'rganishda o'zbek olimlarining qarashlari ham material sifatida jalb etilib, K.Imomov, O.Safarov, T.Mirzayev, A.Baymiradov, S.Qasqabasov va M.Jo'rayevlarning ilmiy yondashuvlari tahlil qilindi. Bundan tashqari, XI asrdayoq Mahmud Koshg'ariyning Devonu lug'atit turk asarida mif "sav" atamasi bilan izohlangani mif haqidagi ilk nazariy qarashlar Markaziy Osiyoda shakllanganini ko'rsatadi..

Xulosa qilib aytganda, Qadimgi yunon mifologiyasi insoniyatning qadimiy madaniy va ma'naviy merosining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Mif va afsonalar qadimgi yunon jamiyatining dunyoqarashi, diniy e'tiqodlari, tabiat va jamiyat haqidagi tasavvurlarini aks ettiruvchi muhim manba sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu rivoyatlar orqali qadimgi inson tafakkurining shakllanish jarayoni, tabiat hodisalarini tushuntirishga bo'lgan intilishi hamda inson va koinot o'rtasidagi munosabatlar haqida muhim tasavvurlarni kuzatish mumkin. Shuningdek, yunon mifologiyasi nafaqat diniy yoki folkloriy hodisa, balki qadimgi yunon adabiyoti, san'ati va falsafasining rivojlanishida ham muhim o'rin egallagan. Mifologik syujetlar va obrazlar alohida o'rin egallaydi. Har bir Yunon mifologiyasi obrazlari (Zevs, Appolon) insoniylashtirilgan xudolar orqali hokimiyat, san'at va tartibni ifodalasa, turkiy mifologiya obrazlari tabiat va kosmik kuchlar bilan uyg'unlikni aks ettiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

(20-noyabr, 2019-yil). Qaraldi: 26-may 2022-yil.

O'rayeva D, Otajonova M, Nurullayeva S. Mif va badiiy ijod. Fan
ULUG'BEK HAMDAMOV, ABDUG'OPIR QOSIMOV TOSHKENT-2017

Zilola Karimova, Shahrisabz davlat pedagogika institute

Askarov, O. O., Abdurakhimov, B. A., & Janani, V. (2023). RESULTS AND SURVEYS ABOUT AWARENESS OF THE MITRAL VALVE PROLAPSE.

Абдурахимов, Б. А., Тохтаев, Г. Ш. У., Сафаров, Х. Х., & Улмасов, Ж. М. (2023). ПРИНЦИПЫ ПРОВЕДЕНИЯ ФОТОХИМИОТЕРАПИИ В ДЕРМАТОЛОГИИ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ). Academic research in educational sciences, 4(2), 108-127.

Абдурахимов, А. Б. (2024). ИЗУЧЕНИЕ УСЛОВИЙ ТРУДА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВРЕДНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА НА МЕДЕПЛАВИЛЬНЫХ И ОБОГАТИТЕЛЬНЫХ ЗАВОДАХ.

Sidikova, N. N., Vaxidova, A. A., Murtazina, E. I., & Rakhimullina, F. N. (2026). Peculiarities of Personality Value Orientations in a Situation of Uncertainty. ARPHA Proceedings, 11, 657-667.

Sidikova, N. N. (2026). LINGUOCULTURAL REPRESENTATION OF PATRIOTISM IN POETIC DISCOURSE. Modern World Education: New Age Problems—New solutions, 3(2), 64-67.

Sidikova, N. N. (2026). THE CONCEPT OF INDIVIDUALISM IN ROMANTICISM. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 7(01), 351-358.

Siddikova, N. N., Gafforova, S., & Gafforova, I. (2022). APPROACHES TO DEVELOPING FOREIGN LANGUAGE TEACHING SYSTEM IN NONLINGUISTIC HIGH SCHOOLS OF UZBEKISTAN. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 24), 381-388.

Bo'Riyeva, G. (2023). Saida Zunnunova she'riyatida sintaktik takrorlar. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 186-192.

Bazarova, S. H. (2021). Pre-processing of audio signals. Мировая наука, (1), 6-8.

Sh, B. S. (2014). Feminism and Korean Literature. ЦЕНТР КОРЕЕВЕДЕНИЯ, 29.

Тулкиновна, Г. А., & Эшбоева, Т. С. (2020). Cognitive analysis of the concept «woman» in the French language. Молодой ученый Международный научный журнал, (30), 320.

- Najmiddinova, M. N. Mehmondo ‘stlik” tushunchasiga oid maqollarning pragmatik tahlili. Universal journal of social sciences philosophy and culture”.- <https://scienceresearch.uz/index.php/UJSSPC/article/view/286> ISSN, 2992-8834.
- ШУКУРОВИЧ, К. 1 ШЕРМАТОВ/SHERMATOV. Законодательство, 100, 7.
- Тараева, Т. (2025). The system of personages in WS Maugham's works. Диалог, интеграция наук и культур в процессе научного и профессионального образования, 1(1), 116-118.
- Saidazimkhon, S. (2022). Lexicographical formation and the usage of military terminology in English. In International Conferences (Vol. 1, No. 11, pp. 57-62).
- Begmatov, K. M. (2023). Development of Pedagogical Skills of A Foreign Language Teacher Through Educational Technologies. JournalNX, 9(10), 218-220.
- Begmatov, Q. M. (2020). METHODS OF TEACHING GERMAN AS A SECOND LANGUAGE AFTER FIRST FOREIGN LANGUAGE. Theoretical & Applied Science, (4), 648-651.
- Begmatov, Q. (2019). On the issue of optimizing the teaching of German as a second foreign language in a non-linguistic university. In Science and practice: a new level of integration in the modern world (pp. 29-31).
- Abdijalilovna, E. S. (2022). Educational culture as a social phenomenon.
- Elmuradova, S. A. (2022). CHET TIL O'QITISH METODIKASIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR. Ученый XXI века, (2 (83)), 58-61.
- Elmurodova, S. A., Eshbo'riyev, R., & Haydarov, U. E. (2023). OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI TA'MINLASH VA BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI. Issue 4 of 2023 (140/1), 4(135), 5-12.
- Urazaliyeva, I. R., Ramanova, D. Y., & Jo'raboyeva, D. N. (2026). EVALUATION OF THE COMBINED PREVENTIVE EFFICACY OF HORMONAL THERAPY AND LIFESTYLE INTERVENTIONS IN WOMEN WITH POLYCYSTIC OVARY SYNDROME. Eureka Journal of Health Sciences & Medical Innovation, 2(1), 672-682.
- Ramanova, D., Urazaliyeva, I., Ishmukhamedova, S., Turayev, B., & Shoyusupova, H. (2020). The importance of family and family values in the formation of a healthy lifestyle. Systematic Reviews in Pharmacy, 11(12).
- Urazaliyeva, I. R., Arslanbekova, N., & Ramanova, D. Y. (2020). ANALYSIS OF THE QUALITY AND EFFICIENCY OF WORK OF VISITING NURSES BASED ON THE MATERIALS OF EXPERT EVALUATION. Новый день в медицине, (4), 330-333.
- Urazaliyeva, I., Mirpayziyeva, M., Usmanbekova, G., Ramanova, D., & Khalilov, S. (2020). Basic rights of a doctor and patient in the Republic of Uzbekistan. Systematic Reviews in Pharmacy, 11(11), 716-720.
- Мирсагатова, Д. Ш., & Раманова, Д. Ю. (2018). РОЛЬ МЕДИЦИНСКОЙ СЕСТРЫ В ОКАЗАНИИ ПАЛЛИАТИВНОЙ ПОМОЩИ БОЛЬНЫМ С ОНКОЛОГИЧЕСКИМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ. In Современная медицина: новые подходы и актуальные исследования (pp. 60-64).
- Tokarev, S. A. Mifologiya narodov mira. Moskva: Sovetskaya entsiklopediya, 1987.
- ABDUG'APIR QOSIMOV, ULUG'BEK HAMDAMOV Farg'ona – 2023
- H.Abdullayev. O'zbek adabiyoti tarixi. - Toshkent. Cho'lpon nomidagi NMIU, 2019.